

183-1
ΑΡΧ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ

Τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα

*

Ἐπιμέλεια κειμένων, μετάφραση, σχολιασμός
Ν. Μ. ΣΚΟΥΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΑΘΗΝΑ 1991

30. ΑΜΜΩΝΙΟΣ, Σχόλιο στὸν Ὅμηρο [POxy II p. 68] col. XII 20, στὴν Ἰλιάδα Φ 240.

Πρωταγόρας φησὶν πρὸς τὸ διαλαβεῖν τὴν μάχην τὸ ἐπεισόδιον γεγονέναι τὸ ἐξῆς τῆς Ξάνθου καὶ θνητοῦ μάχης ἔν' εἰς τὴν θεομαχίαν μεταβῆ, τάχα δὲ ἵνα καὶ τὸν Ἀχιλλέα ἀδείησῃ καὶ προκατα (;) τῶν η..... τοῖς κινδύνοις τῷ ἡσ..... καταλαμβάνοντα τα..... ἐπ'ἤδα δὲ οὐκ ἐν τῷ θείθρῳ ἔτι ἀλλ' ἐν τῷ πεδίῳ.

Ὁ Πρωταγόρας λέει ὅτι τὸ ἐπεισόδιο¹ μετὰ τὴν πάλῃ τοῦ ποταμοῦ Ξάνθου μὲ τὸν θνητὸ παρεμβάλλεται γιὰ νὰ διαχωρίσει τὴ μάχην, ὥστε νὰ πραγματοποιηθεῖ ἢ μετάβαση στὴ θεομαχία· ἀκόμη, ἴσως, γιὰ νὰ ἐξυψώσει τὸν Ἀχιλλέα... [Τὸ κείμενο εἶναι φθαρμένο].

Τὸ ἀπόσπασμα σώζεται σ' ἓνα πάπυρο τῆς Ὀξυρρύγχου χρονολογούμενο ὄχι πρὶν ἀπὸ τὸν 1ο αἰ. μ.Χ. καὶ ἀποτελεῖ δεῖγμα φιλολογικῆς κριτικῆς τοῦ Ὀμήρου ἀπὸ τὸν Πρωταγόρα. Εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ σοφιστὴς δὲν περιοριζόταν σὲ γραμματικὲς καὶ ἠθικολογικὲς παρατηρήσεις ἀλλὰ προσπαθοῦσε νὰ προσεγγίσει τοὺς στόχους τοῦ δημιουργοῦ καὶ τὴ δομὴ τοῦ λογοτεχνήματος μὲ τρόπο «ἐκπληκτικὰ μοντέρνο», ὅπως σημειώνει ὁ W. K. C. Guthrie, *HGRh*, τ. 3, σ. 269. Ἀξίζει νὰ προσεχτεῖ ὅτι οἱ ἀλεξανδρινοὶ φιλόλογοι δὲν εἶχαν πάψει νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὶς πρωταγορικὲς ἐρμηνεῖες τῶν ποιητῶν. 1. Γιὰ τὴν πιθανὴ σημασία τοῦ βίου βλ. R. Harriot, *Poetry and Criticism Before Plato*, σ. 136, σημ. 3.

Β. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΟΥ ΑΛΗΘΕΙΑ ἢ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΝΤΕΣ

1. ΣΕΕΤΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ, Πρὸς μαθηματικούς VII, 60. Βλ. παραπάνω Α 1· Α 13· Α 24.

Καὶ Πρωταγόραν δὲ τὸν Ἀβδηρίτην ἐγκατέλεξάν τινες τῷ χορῷ τῶν ἀναιρούντων τὸ κριτήριον φιλοσόφων, ἐπεὶ φησι πάσας τὰς φαντασίας καὶ τὰς δόξας ἀληθεῖς ὑπάρχειν καὶ τῶν πρὸς τι εἶναι τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸ πᾶν τὸ φανὲν ἢ δόξαν τινὶ εὐθέως πρὸς ἐκεῖνον ὑπάρχειν. Ἐναρχόμενος γοῦν τῶν Καταβαλλόντων, ἀνεφάνησε· «πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔσται, τῶν δὲ οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν».

Καὶ¹ τὸν Πρωταγόρα ἀπὸ τὰ Ἀβδηρα ὀρισμένοι τὸν κατέταξαν στὴν ομάδα τῶν φιλοσόφων ποὺ δὲν δέχονται ὅτι ὑπάρχει ἓνας γνώμονας τῆς ἀλήθειας, ἀφοῦ οἱ φιλόσοφοι αὐτοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ὅλες οἱ παραστάσεις καὶ οἱ γνώμες εἶναι ἀληθινὲς καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι κάτι σχετικὸ, ἐπειδὴ ὅ,τι φαίνεται σὲ κάποιον ἢ τὸ νομίζει κάποιος² εἶναι —σὲ ἄμεση σχέση μὲ ἐκεῖνον— ὑπαρκτό. Ἔτσι στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔργου τοῦ Καταβάλλοντες διακήρυξε: «Γιὰ ὅλα τὰ πράγματα μέτρο εἶναι ὁ ἄνθρωπος· γιὰ ὅσα ὑπάρχουν, ὅτι ὑπάρχουν καὶ γιὰ ὅσα δὲν ὑπάρχουν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν».³

ΠΛΑΤΩΝ, *Θεαίτητος* 151e κέ. Πρβ. Α 21a.

Κινδονεύεις μέντοι λόγον οὐ φαῦλον εἰρηκέναι περὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' ὃν ἔλεγε καὶ Πρωταγόρας. Τρόπον δέ τινα ἄλλον εἴρηκε τὰ αὐτὰ ταῦτα. Φησὶ γάρ που «πάντων χρημάτων μέτρον» ἀνθρωπὸν εἶναι, «τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν». Ἄνέγνωκας γάρ που; — Ἄνέγνωκα καὶ πολλάκις. — Οὐκοῦν οὕτω πως λέγει, ὡς οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί, οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα δὲ αὖ σοί· ἄνθρωπος δὲ σύ τε κἀγώ; . . . Ἄρ' οὐκ ἐνίοτε πνεόντος ἀνέμου τοῦ αὐτοῦ ὁ μὲν ἡμῶν ῥιγῶ, ὁ δ' οὐ; Καὶ ὁ μὲν ἠρέμα, ὁ δὲ σφόδρα; — Καὶ μάλα. — Πότερον οὖν τότε αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν; Ἡ πεισόμεθα τῷ Πρωταγόρᾳ ὅτι τῷ μὲν ῥιγῶντι ψυχρὸν, τῷ δὲ μὴ οὐ; — Ἔοικεν. — Οὐκοῦν καὶ φαίνεται οὕτω ἐκατέρῳ; — Ναί. — Τὸ δέ γε «φαίνεται» αἰσθάνεσθαι ἔστιν; — Ἔστιν γάρ. — Φαντασία ἄρα καὶ αἰσθησις ταῦτὸν ἐν τε θερμοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις. Οἷα γὰρ αἰσθάνεται ἕκαστος, τοιαῦτα ἐκάστῳ καὶ κινδονεύει εἶναι.

(Σωκράτης - Θεαίτητος). — «Ὅσα ἔχεις πεῖ γιὰ τὴ γνώση κάθε ἄλλο παρὰ ἀσήμαντα εἶναι; εἶναι ἐκεῖνα ποῦ ἔλεγε καὶ ὁ Πρωταγόρας.⁴ Μὲ κάποιον ἄλλο τρόπο ἔχει πεῖ κι αὐτὸς τὰ ἴδια. Γιατὶ λέει κάπου: "Γιὰ ὅλα τὰ πράγματα μέτρο εἶναι ὁ ἄνθρωπος· γιὰ ὅσα εἶναι ὅτι εἶναι, γιὰ ὅσα δὲν εἶναι ὅτι δὲν εἶναι". Θὰ τὸ διάβασες κάπου, δὲν εἶναι ἔτσι;». — «Ναί, πολλές φορές μάλιστα». — «Κάπως ἔτσι, λοιπόν, τὸ ἐννοεῖ, ὅτι δηλαδὴ κάθε πράγμα εἶναι γιὰ μένα ἔτσι ὅπως φαίνεται σ' ἐμένα, καὶ γιὰ σένα ἔτσι ὅπως φαίνεται σ' ἐσένα· ἀφοῦ ἄνθρωπος εἶσαι κι ἐσύ, ἄνθρωπος κι ἐγώ.⁵ σωστά; . . . Καμιὰ φορὰ, ὅταν φυσάει ἀέρας, δὲν συμβαίνει ἄλλος ἀπὸ ἐμᾶς νὰ κρυώνει κι ἄλλος ὄχι; Ἡ ὁ ἕνας νὰ κρυώνει λίγο κι ὁ ἄλλος πολύ;». — «Καὶ βέβαια». — «Στὴν περίπτωσι

αὐτὴ τί ἀπὸ τὰ δύο θὰ ποῦμε: ὅτι ὁ ἀέρας, αὐτὸς καθαυτὸν, εἶναι κρύος ἢ ὅτι δὲν εἶναι κρύος; ἢ θὰ συμφωνήσουμε μὲ τὸν Πρωταγόρα ὅτι γιὰ ὅποιον αἰσθάνεται κρύο εἶναι κρύος, ἐνῶ γιὰ τὸν ἄλλο, ποῦ δὲν κρυώνει, δὲν εἶναι;» — «Μᾶλλον αὐτό». — «Κι ὅτι ἔτσι φαίνεται στὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δύο μας;» — «Ναί». — «Τὸ 'φαίνεται' ὅμως αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὸ αἰσθάνεται⁶ ἔτσι;» — «Βεβαίως». — «Σὲ σχέση, ἐπομένως, μὲ τὰ θερμὰ καὶ τὰ παρόμοια φαινόμενα καὶ αἴσθησις ταυτίζονται: Τὰ πράγματα αὐτὰ εἶναι γιὰ τὸν καθένα ἔτσι, ὅπως ὁ καθένας τὰ αἰσθάνεται.»⁷

ΠΛΑΤΩΝ, *Θεαίτητος* 161e κέ.

Τὰ μὲν ἄλλα μοι [sc. Σωκράτει] πάνυ ἠδέως εἴρηκεν, ὡς τὸ δοκοῦν ἐκάστῳ τοῦτο καὶ ἔστιν τὴν δ' ἀρχὴν τοῦ λόγου τεθαύμακα, ὅτι οὐκ εἶπεν ἀρχόμενος τῆς Ἀληθείας ὅτι «Πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ὅς» ἢ «κυνονέφαλος» ἢ τι ἄλλο ἀποπώτερον τῶν ἐχόντων αἰσθησιν, ἵνα μεγαλοπρεπῶς καὶ πάνυ καταφρονητικῶς ἤρξατο ἡμῖν λέγειν, ἐνδεικνύμενος ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὡσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφία, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὦν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου, μὴ ὅτι ἄλλου του ἀνθρώπων.

(Μιλᾷει ὁ Σωκράτης). Γενικῶς τὰ εἶπε, νομίζω, πολὺ ὠραῖα, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸ ποῦ φαίνεται στὸν καθένα, αὐτὸ καὶ εἶναι. Ἀπόρησα ὅμως μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου του, γιατί δὲν εἶπε, ἀρχίζοντας τὴν Ἀλήθεια⁸ ὅτι «γιὰ ὅλα τὰ πράγματα μέτρο εἶναι ὁ χοῖρος» ἢ «ὁ πίθηκος» ἢ κάποιον ἄλλο ὃν μὲ αἰσθησις, ἀκόμη κατώτερο⁹ μιὰ τέτοια εἰσαγωγή θὰ 'χε μεγαλοπρέπεια καὶ πολλὴ περιφρόνησις, ἀφοῦ θὰ μᾶς ἔκανε φανερό ὅτι, ἐνῶ ἐμεῖς τὸν θαυμάζαμε γιὰ τὴ σοφία του σὰν θεό, ἐκεῖνος ἦταν πιὸ ἄμυαλος ὄχι

κἄν ἀπὸ τὸν ὁποιοδήποτε ἄνθρωπο ἀλλὰ κι ἀπὸ ἓνα μικρὸ βατραχάκι.

Ἡ περίφημη φράση, μετὴν ἧς ὁ Πρωταγόρας διακηρύχκει ὅτι μέτρο γιὰ όλα τὰ πράγματα εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀπαντᾷ στὴν ἀρχὴ ἑνὸς συγγράμματος, τὸ ὁποῖο σύμφωνα μετὸν Πλάτωνα ἔφερε τὸν τίτλο Ἀλήθεια καὶ σύμφωνα μετὸν Σέξτο τὸν Ἐμπειρικὸ τὸν τίτλο Καταβάλλοντες (ἐνν. λόγοι). Ἡ ἀμοιβαία σχέση τῶν δύο τίτλων εἶναι ἀβέβαιη. Εἶναι δυνατό νὰ πρόκειται πράγματι γιὰ διαφορετικούς τίτλους ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος, ἐξίσου δυνατό εἶναι νὰ ἀποτελοῦσε ἡ Ἀλήθεια ἀπλῶς ἓνα κεφάλαιο τῶν Καταβάλλοντων ἢ, ἀκόμη, νὰ ὑπῆρχαν δύο διαφορετικὰ συγγράμματα τοῦ Πρωταγόρα ποὺ ἀρχίζαν καὶ τὰ δύο μετὴν αὐτῆς πρότασης. Ἀβέβαιο εἶναι ἐπίσης ἂν αὐτοὶ οἱ τίτλοι ἀνάγονται πραγματικὰ στὸν Πρωταγόρα ἢ ἂν ἀρχικῶς τὰ συγγράμματα ἦσαν ἄτιτλα.

Ἡδη ἡ ἔνδειξη Καταβάλλοντες ἀποτελεῖ μεταφορὰ ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς πάλης καὶ μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν ἀγωνιστικὴ διάσταση τῆς ἀρχαίας σοφιστικῆς ποὺ ἔχει ἀποτυπωθεῖ καὶ σὲ ἄλλους παρεμφερεῖς τίτλους ὅπως εἶναι οἱ Ὑπερβάλλοντες λόγοι τοῦ Θρασύμαχου ἢ οἱ Ἀποπυργίζοντες τοῦ Διαγόρα ἀπὸ τὴ Μῆλο ποὺ χρονολογικὰ δὲν ἀπέχουν πολὺ. Ἐπίσης ἡ ἔνδειξη Ἀλήθεια, ποὺ κι αὐτὴ μᾶς παραπέμπει σὲ ὁμοτίτλα ἔργα τοῦ Ἀντιφάντα, τοῦ Ἀντισθένη κ.ἄ., ἀποτελεῖ πολεμικὴ αἰχμὴ ἐναντίον τῆς ἐλεατικῆς, πρωτίστως, ὀντολογίας ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ὁποιασδήποτε ἄλλης τάσης τῆς προσωκρατικῆς φιλοσοφίας ποὺ ἀμφισβητοῦσε τὸν ἐμπειρικὸ κόσμον τῶν αἰσθητῶν φαινομένων καὶ ὑποστήριζε ὅτι ὁ ἀληθινὸς κόσμος εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸς ἀπὸ αὐτόν, στὸν ὁποῖο ζοῦμε, καὶ προσεγγίζεται μόνον μετὴν νόησης. Ἀντιστρέφοντας μετὴν προκλητικὴν, θὰ λέγαμε, ἔμφαση τὰ ὡς τότε πορίσματα τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, ὁ Πρωταγόρας διακηρύχκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὰ πράγματα στὸ μέτρο ποὺ σχετίζεται μετὰ αὐτὰ καὶ ὅτι ὁ βασικὸς τρόπος γιὰ νὰ τὰ προσεγγίσει εἶναι ἡ αἴσθησις. Σ' αὐτὴ τὴ θεμελιώδη διακήρυξιν ἀποτυπώνεται ἐπίσης ἡ ἀνθρωπολογικὴ στροφὴ τῆς σοφιστικῆς διανόησης. Ὡστόσο, ἡ ἐλλειπτικότητα καὶ ὁ ἀποσπασματικὸς χαρακτῆρας τῆς πρότασης ἀφήνουν ἀδιευκρίνιστα πολλὰ σημεῖα ὅπως αὐτὰ γιὰ τὸ ὄντολογικὸ status τῶν πραγμάτων, ποὺ ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μέτρο τους, γιὰ τὴν ἀκριβῆ σημασία τοῦ ὡς κ.ἄ.

1. Σωστά ὁ Diels περιορίζει τὸ ἀπόσπασμα στὴν ἐξηκοστὴ παράγραφο τοῦ Πρὸς μαθηματικούς VII, ἀφοῦ στίς ἐπόμενες τέσσερις παραγράφους, ποὺ ἐπίσης ἀναφέρονται στὸν Πρωταγόρα, ὁ Σέξτος ἐκθέτει κατὰ βᾶσιν δικῆς του ἀπόψεως ποὺ κινοῦνται στὴν τροχιά τοῦ ὄψιμου σκεπτικισμοῦ. 2. Ἄν δεχθοῦμε ὅτι ἡ φράση αὐτὴ ἐπεξηγεῖ τὰ χρήματα, ἔπεται ὅτι ὡς τέτοια δὲν πρέπει νὰ λογίζονται μόνον τὰ ἀντικείμενα τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης ἀλλὰ καὶ κάθε λογῆς γνώμες, κρίσεις, ἀξιολογήσεις, πεποιθήσεις κλπ., πᾶν τὸ φανερὸν ἢ δόξαν. Τοῦτο εἶναι ἐπιπλέον ἔνδειξη ὅτι ὁ πρωταγορικὸς σχετικισμὸς

δὲν περιορίζεται στὴν περιοχὴ τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης. 3. Ὁ A. Neumann, «Die Problematik des Homo-mensura Satzes», σ. 259, σημειώνει συγκεφαλαιωτικὰ πὸς δὲν εἶναι δυνατό νὰ δειχθεῖ μετὰ βεβαιότητα ὅτι στὸ παράθεμα σώζεται μετὰ ἀπόλυτὴ ἀκρίβεια ἡ ἀρχικὴ διατύπωση τοῦ Πρωταγόρα. 4. Τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Θεαιτητό —καθαυτὸ πολὺ σημαντικὸ λόγω τῆς χρονικῆς ἐγγύτητάς μετὸν Πρωταγόρα καὶ τῆς πιθανῆς ἐξάρτησής τοῦ Σέξτου ἀπὸ αὐτό— εἶναι ἴσως τὸ μοναδικὸ πλατωνικὸ χωρίο ὅπου ἐπιχειρεῖται μιὰ σοβαρὴ ἀναμέτρηση μετὰ μιὰ σημαντικὴ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία τῆς Σοφιστικῆς κι ὄχι μετὴν ἠθικὴν πλευρὰ τῆς δραστηριότητάς τῶν σοφιστῶν καὶ τὴν ἀξίωσή τους νὰ λογίζονται δάσκαλοι τῆς ἀρετῆς. 5. Μέτρο, ἐπομένως, τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ ἀτομικὰ προσδιορισμένος ἄνθρωπος καὶ ὄχι ὁ ἄνθρωπος ὡς εἶδος. 6. Ὁ περιορισμὸς τοῦ φαίνεσθαι στὸν χωρὸ τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης δὲν ἀνταναικᾶ κατανάγκη πιστὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Πρωταγόρα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ τοῦ διαλόγου ὁ Σωκράτης μόλις ἔχει ἀρχίσει νὰ καταπιάνεται μετὴν ἀποψη ποὺ διατύπωσε πρωτύτερα ὁ Θεαιτητός ὅτι ἡ γνώσις ταυτίζεται μετὴν αἴσθησις, καὶ ἐνδιαφέρεται, ὁ Σωκράτης, νὰ συνδέσει αὐτὴ τὴν ἀποψη μετὴν γνωστὴ φράση τοῦ Πρωταγόρα. 7. Αὐτὸ ποὺ μετρᾶται δὲν εἶναι ἡ ὑπαρξὴ ἢ ὄχι τῶν πραγμάτων ἀλλὰ ὁ ἰδιαίτερος τρόπος τῆς ὑπαρξῆς τους, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ἐκφράζεται μετὰ ἓνα κατηγορημα. 8. Ὁ τίτλος θυμίζει ἔντονα τὸ πρῶτο μέρος τοῦ διδακτικοῦ ποιήματος τοῦ Παρμενίδου, ὅπου οἱ γνώμες τῶν ἀνθρώπων, ταῖς οὐκ ἐν πίστις ἀληθῆς, ἀντιδιαστέλλονται μετὰ τὸ ἀτρέμετὸς ἦτορ τῆς Ἀλήθειας· βλ. DK 28 B 1, στ. 28-30. 9. Δεδομένου ὅτι στὸ ἐπίπεδο τῆς αἴσθησις ὁ ἄνθρωπος δὲν πλεονεκτεῖ ἀπέναντι στὰ ἄλλα ἔμβια ὄντα, γιὰ τὸ εἶναι αὐτὸς τὸ μέτρο τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι ὁ χοῖρος ἢ ὁ πίθηκος, διερωτᾶται ἐδῶ ὁ Πλάτων εἰρωνικά. Ἡ εἰρωνεία αὐτὴ χάνει τὴν εὐστοχίαν της στὸν βαθμὸ ποὺ ὡς «πράγματα» δὲν λογίζονται μόνον τὰ ἀντικείμενα τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης, ἀλλὰ πᾶν τὸ φανερὸν καὶ δόξαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΤΟΣ

2. ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ, Ἀπὸ τὸ α' τῆς Φιλολόγου ἀκροάσεως (στὸν Εὐσέβιο, *Εὐαγγελικὴ προπαρρασκευή*) X 3, 25.

Σπάνια δὲ τὰ τῶν πρὸ τοῦ Πλάτωνος γεγονότων βιβλία· ἐπεὶ ἴσως πλείους ἢν τις ἐφώρασε τοῦ φιλοσόφου (κλοπᾶς)· ἐγὼ δ' οὖν ἤ κατὰ τύχην περιεπέπτακα Πρωταγόρου τὸν Περὶ τοῦ ὄντος ἀναγνώσκων λόγον πρὸς τοὺς ἐν τὸ ὄν εἰσάγοντας τοιαύταις αὐτὸν εὐρίσκω χρώμενον ἀπαντήσεων· ἐσπούδασα γὰρ αὐταῖς λέξεσι τὰ ὄρθεντα μνημονεύειν. [Ὁ Εὐσέβιος προσθέτει:] Καὶ ταῦτ' εἰπὼν διὰ πλειόνων τίθησι τὰς ἀποδείξεις.